

پیشنهادهایی خواندنی از ادبیات مقدس برای کتاب‌دوستان

در این روزها که مصادف با برپایی هفته دفاع مقدس شده بنابر تجربه یکی- دوسال گذشته‌ام چند پیشنهاد خواندنی برای علاقه‌مندان دارم. حدود دوسال قبل دبیری انتشار ۱۰ رمان برتر برای مؤسسه انتشاراتی «به‌نشر» آستان قدس رضوی را بر عهده گرفتم. در این طرح بنا را بر انتشار آثار داستانی بر خوردار از استانداردهای ادبی با محور جنگ و دفاع مقدس گذاشتم. کار بسیار سختی بود، تصور می کردم نویسندگان شاخص این حوزه استقبال زیادی کنند که چندان

پیشهاد

اکبر محماری
نویسنده
ادبیات جنگ

مهدی رسولی: این جنگ، بخشی از هویت ما بوده است

بسیاری از اعضای خانواده نسل جنگ و افرادی که با موضوع جنگ درگیر بوده‌اند، در حال حذف از جامعه هستند و متأسفانه بسیاری از خاطرات شفاهی و کتبی آنها نیز در حال از بین رفتن است. نباید فراموش کنیم که بخشی از تاریخ معاصر ایران عزیزمان، در هشت سال دفاع مقدس نهفته شده است. حتی از نگاه فرامذهبی، لائیک و سکولار ما باید توجه داشته باشیم که این جنگ، بخشی از هویت ما بوده و تأثیرات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی آن روی نسل خودش و نسل‌های پس از آن غیرقابل فراموشی است. این جنگ در سده اخیر و حتی در ۵۰۰ سال اخیر، مهم‌ترین جنگ بوده و تنها جنگی بوده که ما در آن پیروز شده‌ایم. بنابراین باید به کرات به آن پرداخته شود. هرچیزی که شامل مدرکی از این هشت سال باشد از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.

نویسنده دفاع مقدس به پیاده کتاب «کلنگ‌پر» که هفت داستان کوتاه درباره دفاع مقدس دارد با ایستا، گفت‌وگو کرد.

ضرورت جاری شدن فرهنگ بر شکل و شمایل شهرها

شهری در همکاری با دست‌اندرکاران فرهنگی اقدامات تکمیلی نیز در همین راستا انجام به‌دهند. می‌توان در بوستان ویا پارک‌هایی که بیشتر خاص کودکان و نوجوانان هستند تصاویر یا حتی مجسمه‌هایی از بزرگان ادبیات نصب کرد. در کنار اینها می‌توان توضیح مختصری به بیان ساده درباره اینکه فلانی چه‌کاره بود و چه کتاب‌های نوشته هم نصب کرد. اینچنین است که مخاطبان، در هر سنی که باشند با مطالعه این اطلاعات مختصر و تمناشای تصویر یا مجسمه مذکور کنجکاو می‌شوند و چه‌ساکه علاقه‌مند شناخت بیشتر آنان بشوند. اگر قرار بر معرفی شاعر یا نویسنده‌ای باشد تنها نامگذاری یک خیابان کفایت نمی‌کند. حتی می‌توان فراتر از این بخش جذابی از شعر یا داستان آنان را هم در مسیر دید رهنگ‌ران قرار داد. از سوی دیگر این کار نتیجه مثبت دیگری هم در پی دارد، اینکه خود اهالی ادبیات هم قدری دلگرم‌تر می‌شوند و حداقل می‌فهمند که قدر آنان را می‌دانند. شاید باورتان نشود اما هنوز هم بسیاری از مردم برای نویسندگی و شاعری هویتی نظیر سایر مشاغل قائل نیستند. از دوستی که بابت ثبت‌نام فرزند خود به مدرسه رفته بود شنیده‌ام که وی در فرم ثبت‌نام می‌نویسد، نویسنده. مسئول ثبت‌نام تأکید می‌کند شغل‌تان چیست؟ تأکید می‌کند نویسنده‌ام. مسئول با اشاره به اینکه می‌دانم و حتی کتاب‌های شما را خوانده‌ام باز تأکید می‌کند که شغل‌تان چیست! این مکالمه کوتاه که به‌نوعی بسیاری از اهالی ادبیات آن را تجربه کرده باشند گویای نگاه تلخی است که با چنین اقداماتی شاید بتوان به مرور زمان گام‌هایی در راستای رفع آن انجام داد. اما در این بین به سئاله دیگری هم باید توجه کرد اینکه نه‌فقط تهران، بلکه دیگر کلانشهرهایمان هم باید شکل و شمایل ی فرهنگی پیدا کنند. البته این نکته‌ای است که شامل همه شهرهای می‌شود. متأسفانه شهرهای ما چندان مناسب کودکان و نوجوانان نیستند، ای‌کاش در کنار چنین اقدامات پسندیده‌ای برای شکل و شمایل شهرها هم فکری شود. اینکه نه‌فقط برای شهروندان کم‌سن و سال، بلکه حتی برای بزرگسالان و سالمندان هم ظاهر مناسبی پیدا کنند.

کرده بود که همین‌طور هم می‌شود. شب‌خاکسپاری‌اش او را به محل دفنی که خودش پیش‌تر در مسجدی در شیراز آماده کرده بوده می‌برد ولی با اتفاقی عجیب روبه‌رو می‌شوند. او حتی ابعاد قبر را به‌گونه‌ای حفر کرده‌بوده که فقط پیکری سرش در آنجا جایی شده! اما دوران بعدی پیشنهادی‌ام نوشته‌های محمد محمودی، از نویسندگان خوب این عرصه هستند که اینها

پاییز آمد و هنرمندان از پاییز گفتند و از کتاب‌های در حال نوشتن، فیلم‌های آماده پخش و از تولد استاد آواز ایران؛ محمدرضا شجریان که جایش این روزها خالی است. اما هفته دفاع مقدس هم زمانی است که هنرمندان از رشادت‌های رزمندگان نوشتند. علیرضا داوودنژاد با انتشار عکسی از دوران دفاع مقدس کوتاه اما زیبا نوشت: «ایران می‌ماند.»

هنر مندان در فضای مجازی

■ استاد آواز ایران همیشه زنده است

اول مهر امسال دوستان‌ار محمدرضا شجریان به مزار این هنرمند در طوس رفتند تا با هنرمند محبوب خود دیدار کنند. اسماعل اولین سالگرد تولد این هنرمند است که او در میان ما نیست. افسانه شجریان (فرزند) و علیرضا و احمدعلی شجریان (برادران) در آرامگاه او حضور یافتند. از سوی دیگر هنرمندان زیادی این روز را تریبک گفتند. کیهان کلهر، منیره حکمت، مصطفی کیایی، مزدا انصاری، سحر دولتشاهی، آوا مشکاتیان، آیین مشکاتیان و همایون شجریان با انتشار عکس خود و پدرش در صفحه خود نوشت: «پدر دلتنگم هر روز... تو را در قلمم مرور می‌کنم. تمام زندگی‌ام را با تو، تمام آن لحظات را... طنین آوایت به گوش جانم می‌پیچد مدام و بر می‌شوم از نقش تو. در چشم‌های می‌خندی... زادروز توست امروز، زادروز مهر اما تو نیستی. زادروزت بر همه عاشقانت فرخنده باد.»

■ چهرها

امین تارخ گرچه در فضای مجازی صفحه‌ای دارد اما جزو هنرمندان کم کار در این عرصه است. این بار نام او از سوی نوید پورفرج بازیگر فیلم «زلاوا» که این روزها در جشنواره‌های بین‌المللی و نیز چند جشنواره دیگر شرکت داشته مطرح شده است. او با انتشار عکس خودش و امین تارخ نوشت: «۱۸ سالم بود برای یادگیری الفبای بازیگری که شما استادم شدین. چه روزها و شب‌هایی رونوی اون کارگاه ویلاتوسپری کردیم. یادم نمیره هیچوقت که گفتین نوید تو الان آماده‌کاری ولی توی ۳۰ سالگی (۱۳ سال بعد) بهترین زمان برای ورودت به سینماست. و دقیقاً همین اتفاق افتاد. من تلاشمو کردم شاگرد خوبی بشم برای شما. سرتون سلامت استاد.»

عبدالحکیم بهار که مروج کتابخوانی در مناطق محروم است در صفحه خود خبر داده است: «خانه ترویج کتاب «بهار» روستای رمین چاپهار تعداد چهارصد جلد کتاب مناسب در حوزه کودک و نوجوان را برای استفاده بچه‌ها در کتابخانه تازه راه افتاده روستای «شدیک» بخش تلنگ شهرستان قصرقند بسته‌بندی و آماده ارسال نموده

■ چه خبر؟

حسین رفیعی در صفحه خود برای سریال «تارگیل» به کارگردانی مشترک سید ابراهیم عامریان و حمزه صالحی اطلاع‌رسانی کرده‌است. این سریال پنجشنبه‌ها برای کودکان و نوجوانان از قلیلموپخش می‌شود. این کار با حضور سه عروسک میهمان خانه‌ها می‌شود. صدایشکی عروسک‌ها را محمدرضا علیمردانی، هومن حاجی عبداللهی و مجید آقا کریمی برعهده دارند. مهدی فقیه، شبنم قلی‌خانی، بهنوش بختیاری، سام‌نوری، شهراد کمال‌زاده، سارا منجری، حسین رفیعی، بهراد خرازی، تورج نصر، سارا روستاپور، احمد ایراندوست، میثم رستگاری، علی زبیری، امیرمحسن کوه‌گره با حضور آشا محرابی ویا هنرمندی سیروس همتی بازیگران این سریال نمایش خانگی هستند. همچنین ترنم کاظمی، مانی آخشنی و رهام حیدر علی به‌عنوان بازیگران کودک در آن بازی دارند.

عکس نوشت

مارکوپولو در سفرنامه‌اش یزد را اینگونه توصیف کرده: «این شهر تا قرن هفتم شهری خوش آب و هوا و با جنگل‌های وسیع بوده که آن را به کرمان پیوند می‌داده». گزارش تصویری که ایسا از باغ‌های یزد منتشر کرده بیانگر آن است این منطقه با وجود کویری بودن و مشکل کم آبی، باغ‌هایی در یزد ایجاد شده که نشانه ذوق و خلاقیت کشاورزان و معماران یزدی بوده و امروز به آنها نمونه‌هایی از شاهکار معمارای ایرانی در دل شهر کویری یزد می‌گویند، مانند باغ‌های جهانی یزد از دولت‌آباد در شهر یزد گرفته تا بهلوان‌پور در مهریز و باغ صدری در تفت که در زبان فارسی این باغ‌ها را «پردیس» می‌نامیدند.

شطرنج با ماشین قیامت
حبیب احمدزاده
سوره مهر

همیشه همین طور بود. انتظار شدید خواسته‌ای رامی کشیدم و لحظه وصل، ماجرا به‌صورت دیگری می‌آمد

سیر داستانی حوادث کربلا در نفس المهموم

آیین

اسماعیل علوی
دبیر گروه پایداری

«نفس المهموم» اثری در شرح واقعه کربلا و وقایع پس از آن است که شیخ عباس قمی مؤلف آن است. کتاب از ولادت امام حسین (ع) آغاز و سپس سخن از مناقب امام سوم شیعیان به میان آمده، آنگاه وقایع روز عاشورا به نحوی استاندارد تصویر

شده است. میرزا ابوالحسن شعرانی و محمدباقر کمره‌ای هر یک به‌طور مستقل این کتاب را به زبان فارسی ترجمه کرده‌اند. کتاب «آه» ویرایش هنرمندانه یاسین حجازی، بازآفرینی ترجمه فارسی نفس المهموم به قلم علامه شعرانی است.

عباس بن محمدرضا قمی (۱۲۹۴-۱۳۵۹ق) مشهور به شیخ عباس قمی و معروف به محدث قمی، از علمای شیعه در قرن چهاردهم قمری است که یکی از زنده‌ترین چهره‌های شیعه در حدیث و تاریخ است.

وی بیش از ۸۰ اثر به زبان‌های عربی و فارسی و در موضوعات مختلفی همچون عقاید، فقه، شرح حال معصومان، رجال و درایه، تاریخ، مقتل، آداب و عبادات، ادعیه، اخلاق و ادبیات تألیف کرده است.

شیخ عباس قمی انگیزه خود از نگارش نفس المهموم را جمع‌آوری مقتلی با استفاده از روایات مورد اعتماد بیان کرده و این کار را نهایت آرزوی خود دانسته است.

نام این کتاب برگرفته از حدیث امام صادق (ع) است که فرمود: «نَفْسُ الْمَهْمُومِ لَطِيفٌ لَا تَسْبِيحُ وَ هُمٌّ لَا عِبَادَةَ وَ كِتْمَانٌ سِرّاً جِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ» نفس کسی که به خاطر مظلومیت ما اندوهگین شود تسبیح است،

انده بر ما عبادت است

و کتمان و پوشاندن راز ما جهاد در راه خداست. براین اساس محدث قمی از آنجا که کتاب نفس المهموم، یادآور مصیبت‌های اهل بیت است، این نام را برای کتاب خود برگزیده است.

نفس المهموم، شرح کوتاهی از زندگی و مبارزات امام حسین (ع) است که از تولد آن حضرت (ع) تا قیام توأین، خروج مختار و مرگ یزید را دربرمی گیرد.

قبل از تألیف نفس المهموم، منبع و مرجع سخن‌راناان در نقل وقایع عاشورا، جلد دهم بحارالانوار، منیر الاحزان اثر ابن‌نمای حلی، مهیج الاحزان نوشته سید عبدالله شبر، لیهوف تألیف ابن طاووس، مقتل ابو مخنف و غیره بود. به نظر علی دوانی، هیچ کدام از این کتاب‌ها عطش طالبان آن حوادث را قرو نمی‌نشاند و جامع و کافی نبود. بدین جهت محدث قمی از مجموع منابع معتبر، آنچه را در طول عمر خود تا آن زمان صحیح و معتبر می‌دانست، گردآوری و کتاب نفس‌المهموم را تألیف کرد.

شیخ عباس قمی در تألیف این کتاب از منابعی همچون «ارشاد شیخ مفید»، «المهلوف علی قتلی الطفوف» نوشته سید بن طاووس بیشترین استفاده را کرده است.

باوجود آنکه محدث قمی سعی کرده تا اخبار و گزارش‌های غیرمعتبر و ضعیف را در این کتاب نیاورد لکن برخی از اخبار سست و ضعیف به تألیفش راه یافته‌اند. برای نمونه، گزارش چگونگی به میدان رفتن و نبرد عباس بن علی(ع) گزارش وداع امام(ع) با زنان اهل بیت (ع) جریان رفتن امام حسین (ع) با اسبش کنار شریعه فرات و تعارف کردن آب به یکدیگر، گزارش وداع دوم امام(ع) نقل گزارش ابن شهر آشوب درباره کشته شدن هزار و ۹۵۰ نفر به دست امام (ع) و جریان مسلم جصاص (گجکار) و نان و خرما دادن کوفیان به کودکان اهل بیت (ع) از گزارش‌های ضعیف و نامعتبر این کتاب به حساب می‌آید.

انتشار این کتاب با رویکرد زودود تحریفات و دروغ‌ها از چهره عاشورا، پس از دوره صفویه که مقتل خوانی رواج بسیار یافته و فضای مقاتل مشحون از تحریف و غلو بود، بسیار مغتنم و تأثیرگذار بود. این کتاب بتدریج جایگزین مقاتل پر از دروغ و تحریف شده و در زمان خود اثری ارجمند و تألیف آن کاری ستودنی بود.

یکی از ویژگی‌های این کتاب پیوستگی سیر حوادث کربلاست و این ویژگی در مقاتل کمتر به چشم می‌آید.

